

HOSPODIN SE NA TEBE USMÍVÁ A CHRÁNÍ TĚ

4 M 6,24-26

kázání ze soboty 3. 10. 2015, br. Josef Dvořák

Toto zastavení nad biblickým textem bude výkladem starověkého textu zvaného **Áronské požehnání**. Nachází se ve **4. knize Mojžíšově 6,24-26**. Při každém naslouchání tomuto textu se připojujeme do více než tři tisíce let staré tradice. Jedná se totiž o liturgický (bohoslužebný, obřadní) text, jenž byl prokazatelně pronášen již za Mojžíšova působení, dále v Šalamounově chrámu a je dodnes při bohoslužbách citován jak v židovských synagogách, tak v křesťanských kostelech. Zatímco Áronským požehnáním žehnají kupříkladu rodiče svým dětem v rámci jednoho z nejvýznamnějších židovských svátků Dne smíření (Jóm kipur), v naší tradici máme Áronské požehnání spojeno s bohoslužbou Večeře Páně. Původní text lze přetlumočit jako Hospodinovo vyjádření své péče o vyznavače (taktéž latinské znění Vulgáty lze přeložit pomocí částic „at“ či „kěz“, nebo oznamovacím způsobem:

„Žehná Ti Hospodin a střeží Tě.

(Svítl) Usmívá se Hospodin tváří svou na Tebe a projevuje Ti přízeň.

Nese Hospodin tvář svou k Tobě a vkládá na Tebe pokoj.“

Jde o Hospodinovu přímou řeč. Bůh Hospodin o sobě něco podstatného sděluje. Vlastně (sebe)zjevuje, co z perspektivy člověka nemůže být (ba mnohdy nebývá) patrné. Důraz Hospodinova (sebe)sdělení je položen na to, co dělá, kým je z vlastní iniciativy.

Povšimněme si šesti, přesněji sedmi sloves poukazujících na Hospodinovo konání. Totiž opakujícím se refrénem o Hospodinově soustavné akci je samotné slovo **Hospodin**. Termín Hospodin k Bohu pouze odkazuje, jelikož On každý pojem přesahuje. Čtyřpísmenní JHVH je slovesný tvar – TEN JSOUCÍ. Jinak vyjádřeno (překladem prof. J. Hellera), Hospodin je: „**Ten, který se stává působivě přítomným z vlastní iniciativy.**“ Vyslovujeme-li: „**Hospodine**“, pak přímo říkáme (opět interpretací J. Hellera): „**Ty, který jsi jedinečně se mnou všude tam, kde jsem já.**“ Boží působení se v lidském životě projevuje také tím, že žehná.

Co znamená žehnat? Požehnání původně znamená dodání životní síly a rozhojnění všeho podstatného, co je k životu třeba, ale také Boží pomoc a Boží blízkost. Řecká Septuaginta i Latinská Vulgáta do svých kultur sloveso „žehnat“ přetlumočily slůvkem „dobře říkat“, „dobrořečit“ (řec. *eulogeó*, lat. *benedico*). Taktéž my, mluvíme-li o druhých či s druhými lidmi dobře, pak svým způsobem již dobro přivoláváme. Od hebrejského slovesa „žehnat“ je odvozeno slůvko „koleno“. Biblický jazyk klade do souvislosti gesto pro modlitbu s žehnáním. Žehnání v sobě zahrnuje taktéž Boží přitakání tvému místu pod Sluncem. První, co Hospodin o Hospodinu praví, je následující: *Dává ti Hospodin životní sílu i vše podstatné, co k životu potřebuješ; pomáhá ti a je blízko tebe, dává ti ze sebe samého.*

Je-li o Hospodinu následně řečeno, že tě **střeží**, pak je podle Ž 121 ochráncem, který nepodřimuje, neunaví se a ochraňuje tě dnem i nocí před každým zlem; tedy před ohrožením přicházejícím ze vnitř i z vnějšku. Střeží tě před zlem pramenícím z tebe, ochraňuje tě před tebou samotným. Ochraňuje tě i před zlem vyvěrajícím

z nebezpečných okolností, ze zlých lidí. Jak si však máme vysvětlit bolestné tragédie, při nichž se lidé ptají, kde je Bůh, proč nás Bůh neochránil? Nejde jen o možnou ochranu před, Bůh střeží i v. Na základě Ž 121. můžeme patrně rovněž říci, že „Ten, který je s tebou všude tam, v čem jsi ty“ je s tebou i ve hnoji života. Pakliže se lidská existence stane pouhým (vý)kalem, jak tomu bylo například v životě prof. Miloše Biče, pak jediná ochrana (záchrana) spočívá ve společenství s Hospodinem. M. Bič na Teologickém semináři CASD v Sázavě vyprávěl: Prožil jsem Hospodinovu ochranu v koncentračním táboře prostřednictvím **Zalmu 121**. Pochopil jsem tam na pryčně v Dachau význam hebrejské předložky *meim* (česky *od/s, spolu, ve společenství*). Po pětiletém věznění v káznicích a koncentračních táborech jsem byl na pokraji svých sil a nakažen tyfem. Nedoufal jsem, ani se neodvažoval prosit o svou záchranu. Pomoc mi však přišla v rozpoznání, že pomoc má je ve společenství s Hospodinem. Z tohoto žalmu pak celoživotně čerpal.

Hluboce povzbudivé je následující konstatování Áronského požehnání. Latinský text má: „Nastavuje (ukazuje či činí zjevnou) Pán tvář svou tobě“; řecký text: „Ať ti ukazuje (či zjevuje) Pán tvář svou“. Hebrejský text praví, že se **usmívá** Hospodin tváří svou **na tebe a uděluje ti milost**, jinak přeloženo: **projevuje Ti přízeň = sympatie, dává Ti půvab = krásno**. Prof. J. Heller k tomu ve svém kázání uvádí: „My čekáme, že se na nás Pán Bůh chmuří, a proto mu utíkáme z očí. Ale když se odvážíme v pokoře se k němu vrátit..., vidíme najednou..., že se na nás usmívá.“(1) Hospodin dodává člověku krásu, půvab. Nejkrásnějšími lidmi jsou Ti, v nichž má své sídlo Bůh. Naopak největší lidské zrůdy učinily Boha bezdomovcem. K životu potřebujeme světlo, světlo z Hospodina. Hospodinova zářivá tvář prosvětlí všechny děsy i zvrácená provinění. Což potvrzuje další řádek Áronského požehnání,

Nese Hospodin **tvář** svou k Tobě a **vkládá** na Tebe **pokoj**. (Latinský text přetlumočil: „Obrací /*converto*/ Pán oči svoje k tobě.“) Kain, v jehož příběhu je sloveso „nosit“ užito v Bibli poprvé, po té co vyvraždí čtvrtinu lidstva, tvrdí, že jeho „**zvrácené provinění je velikostí neúnosné (nelze odnést)!**“ (Gn 4,13) A tak se po hříchu (doslova *omylu*) dopouští hříchu nehoršího – totiž **bezbožnosti**. Tím zůstává se svou vinou uzavřen sám v sobě a stává se psancem. Opačně jedná ten, kdo navzdory svým chybám, vzporám i zvrácenostem počítá s Hospodinovou vysvobozující mocí. Takový člověk žije smysluplný život, neboť podle druhého přikázání (dle interpretace doc. J. Beneše) **nenese Hospodinovo jméno zbytečně**, proto také nežije nadarmo. Kdyby lidský život nenesl více než Hospodinovo jméno, nebyl by to život zbytečný. Nést Hospodinovo jméno lze. Pramení z Hospodinova sestoupení k tobě. Totiž když se v Bibli mluví o Hospodinových očích, neznamená to, že má oči, ale že vidí. Ani uši a ústa nepopisují Boží vzhled, ale vyjadřují, co dělá: slyší a mluví. Těmito obraty nám Hospodin dovoluje o Něm žvatlat. Hospodinova tvář k tobě mluví, naslouchá ti a vidí tě. Křesťanský řečeno: mluví k tobě, vidí tě, naslouchá ti skrze život Ježíše Krista. Samého Boha přítomného v Ježíši Kristu musel lidský život hluboce poznamenat, navěky. Zdá se, že Ježíš Kristus je Hospodinova tvář podruhé nastavená (poprvé podle Áronského požehnání již ve Starém zákoně).

Pozastavme se ještě u pojmu „*pokoj, mír*“, hebrejsky nazývaný **šalom**. **Řek** staré doby vnímal *mír (eirene, tak Septuaginta)* negativně. V řeckém chápání šlo o klid zbraní, ovšem největší ctnosti se projevovaly ve válce. Z perspektivy Písma válka do lidského světa nepatří, ani násilí. Pro Řeka stoické filosofie byl ideálem klid duše, *ataraxie*, neotřesitelnost. A není třeba dokazovat, že největším zabijákem mezilidských vztahů je apatie, lhostejnost. **Říman** chápal *mír (pax, tak Vulgáta)* jako stav právnicky zajištěný (zřejmě též kulticky). Poučí nás rabi Gustav Sichr poznámkou, že „Slovo

pax souvisí se slovem ‚pacisci‘, uzavřítí smlouvu.“(2) Mír byl tam, kde Řím neválčil. Mír římského impéria (*Pax Romana*) zaručující právní ochranu života a majetku privilegiovaným byl nastolen krveprolitím a terorem. Kupříkladu zralý manželský pár dobře ví, jak ubohým poutem manželství může být podpis na formuláři. V našem světě je až krutě patrné, že smlouva ochraňovaná právem může ztratit svou váhu silou peněz a ničivostí podrazáckého jednání. Židovský a křesťanský šalom (*mír, pokoj, harmonie, štěstí, zdraví...*) je více než klid zbraní či právní stav. Šalom je bytí, ve kterém netrpí jediný tvor. Šalom v lidském životě pramení z přijetí tváře Boží. Šalom je protikladem sobectví, nelásky, hříchu a násilí. Šalom též znamená „být celý“.

Ať je srdce vaše cele = dokonale = neporušeně = pokojně (šálem) s Hospodinem, naším Bohem (1Kr 8,61), v síle Hospodinovy výpovědi o Hospodinu:

„Přítakává Hospodin Tvému místu pod sluncem, dává ti vše podstatné, co k životu potřebuješ a chrání tě před zlem přicházejícím z vnitra i z venku.

(Svítlí) Usmívá se Hospodin tváří svou na Tebe a omilostňuje Tě, projevuje Ti přízeň, sympatie.

Nese Hospodin tvář svou k Tobě a vkládá na Tebe pokoj (štěstí, zdraví... neporušenost.“ AMEN

(1) HELLER, J.: Jak Orat s Čertem, Kázání. Praha (Kalich) 2005, s. 29.

(2) VOLTE ŽIVOT, Sborník z prací a úvah dr. Gustava Sichra, Praha: Rada židovských náboženských obcí, 1975, uspořádal dr. R. Iltis, s. 98.